

ТАҚРИЗ

ба автореферати рисолаи Абдулов Чамолиддин Мухрудинович дар мавзуи «Ташаккули мавқеи шахрвандӣ дар тарбияи хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ дар заминаи осорхонаҳои мактабӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.05 – Назария, методика ва ташкили фаъолияти фарҳангӣ-иҷтимоӣ (13.00.05.03 – Педагогикаи иҷтимоӣ ва худшиносӣ)

Ҷаҳонишавии замони муосир дар тамоми давраҳо таъсири худро мерасонад, аз ҳамин сабаб ҷиҳати ҳалли масъалаи ташаккули ҷомеаи шахрвандӣ тариқи дарёфти роҳу равишҳо ва густариши он, ҳифзи арзишҳои моддӣ ва маънавӣ тавассути осорхонаҳои мактабӣ хеле муҳим мебошад.

Оид ба масъалаи ташаккули мавқеи шахрвандӣ дар тарбияи хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ як қатор таҳқиқоти илмӣ гузаронида шудаанд, ки имконияти гузоштани заминаҳои илмии асоснокшударо барои муайян намудани шароит дар заминаи осорхонаҳои мактабӣ медиҳад.

Ташаккули дониш дар ҷараёни ташкили таълиму тарбия таъсир ба дунёи маънавии шахс аст. Имрӯз ҳам дар қори мактабу маориф ба ин масъала эътибори хоса дода мешавад. Мавқеи он дар байни соҳаҳои дигари тарбия торафт маҳкамтару устувортар мешавад, чунки тақозои давраи гузариш ба иқтисоди бозоргонӣ чунин аст.

Дар рисолаи пешниҳодшуда андешаҳо оид ба масоили назариявӣ ва методологӣ, баррасӣ ва муқоисаи вазъияту мушкилоти ташаккули мавқеи шахрвандӣ дар тарбияи хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ дар заминаи осорхонаҳои мактабӣ баён шудааст.

Асоси таҳқиқоти унвонҷӯйро баррасии озмоишҳои илмию равшаншиносии олимони ватанию хориҷӣ оид ба ташаккули мавқеи шахрвандӣ дар тарбияи хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ дар заминаи осорхонаҳои мактабӣ ташкил додааст. Ҳалли масъалаи мазкурро унвонҷӯй дар натиҷаи корҳои илмии назариявӣ ва амалӣ оид ба мавзуи мазкур дар муқаддима, ду боб ва ҷамъбасти он нишон додаст.

Дар муқаддимаи кор муҳимияти мавзӯ, мақсади таҳқиқот, макон, фарзия, вазифаҳои дар назди худ гузошта, кушодани усулҳои таҳқиқ, истифодаи навгониҳои илмӣ, моҳияти назариявӣ ва амалии кор, ки асоси диссертатсияро муайян мекунад, зарурияти амалӣ кардани онҳоро дар таҷриба ифода мекунад.

Дар боби аввали диссертатсия Асосҳои назариявӣ-методологии тарбияи мавқеи шахрвандии наврасону ҷавонон тавассути осорхонаҳои мактабӣ” - ба таҳлили назариявии заминаҳои фарҳангиву таърихӣ пайдоиши осорхонаҳои мактабӣ ва нақши онҳо дар тарбияи мавқеи шахрвандии хонадагон бахшида шуда, аз се зерфасл иборат аст.

Зерфасли аввали боби аввал - “Заминаҳои таърихӣ илми осорхонашиносӣ” - ба таърихи пайдоишу рушди осорхонашиносӣ ҳамчун илми мустақил бахшида шуда, мавзуи мазкур дар давраҳои гуногуни таърихӣ ва дар доираи мамлакатҳои гуногун мавриди таҳлилу баррасӣ қарор гирифтааст.

Дар зерфасли дуюм боби аввал - “Ташаккули мавқеи шахрвандии наврасону ҷавонон ҳамчун рӯкни таркибӣ ва ҷудонашавандаи тарбияи худшиносии миллӣ. Тарбияи ҳудогоҳӣ, ваҳдат, хувият ва ифтихори миллӣ” - масъалаҳои тарбияи мавқеи шахрвандӣ ва ҳештаншиносӣ, ташаккули тафаккури миллии шахрвандон, ифтихор аз қавму миллати ҳеш, эҳтиром ва гиромӣ доштани таърих ва мероси фарҳангии ниёгон, урфу одат ва анъанаҳои миллӣ мавриди таҳлилу баррасӣ қарор мегирад.

Зерфасли сеюми боби аввал - “Принсипҳои ташаккули мавқеи шахрвандии наврасону ҷавонон тавассути осорхонаҳои мактабӣ” - номгузорӣ гашта, бевосита ба масъалаи нақши осорхонаҳои мактабӣ дар ташаккули мавқеи шахрвандии хонандагон бахшида шудааст.

Зерфасли чоруми боби аввал – “Вижагиҳои хоси ташаккули мавқеи шахрвандии наврасону ҷавонон дар заминаи осорхонаҳои мактабӣ” - ба таҳлили назариявӣ ва амалии саҳми осорхонаҳои мактабӣ ба ташаккули мавқеи шахрвандии хонандагон бахшида шудааст.

Муаллиф қайд мекунад, ки осорхонаи мактабӣ на танҳо навъе аз шакли ташкили фаъолияти таълимӣ-фаҳмондадиҳӣ ба шумор меравад, балки он воситаи рушди тарбияи маънавӣ, худшиносии миллӣ ва ватандӯстии хонандагон аст. Иштироқи хонандагон дар корҳои ҷустуҷӯӣ, омӯзишӣ ва ҷамъоварии ёдгориҳои нигораҳои осорхонавӣ, ташкили намоишҳо, гузаронидани шабнишиниҳою конференсияҳо ва сайрҳои таърихӣ малакаҳои фаъолияти таҳқиқотӣ ва кишваршиносии онҳоро ташаккул медиҳад.

Боби дуюми рисолаи диссертатсионӣ таҳти унвони “Шароитҳои педагогии татбиқи корҳои таълиму тарбиявӣ осорхонаҳо дар ташаккул додани мавқеи шахрвандӣ дар наврасону ҷавонон” ба таҳқиқи озмоишии масъалаи мавриди назар ва зимни он ошкор намудани

шароитҳои педагогии ташаккули мавқеи шахрвандӣ дар наврасону ҷавонон тавассути осорхонаҳои мактабӣ бахшида шудааст.

Зерфасли аввали боби дуввум – “Коркард ва татбиқи шароитҳои таъминкунандаи самарабахши ташаккули мавқеи шахрвандии наврасону ҷавонон дар заминаи осорхонаҳои мактабӣ” - ба таҳқиқи амалӣ ва ошкор сохтани шароитҳои ба ташаккули мавқеи шахрвандии ҷавонону наврасон мусоидаткунанда бахшида шудааст.

Зерфасли дуюми боби мазкур – “Мазмун, шакл ва мундариҷаи корҳои осорхонаи мактабӣ ва дар ин замина ба роҳ мондани тарбияи босамари мавқеи шахрвандии наврасону ҷавонон” - ба ташкили бонизомии осорхонаҳои мактабӣ дар партави мавзӯи таҳқиқоти мазкур, шакл ва мундариҷаи кори он бахшида шудааст.

Зерфасли сеюми боби дуввум “Таҳлили натиҷаҳои корҳои таҷрибавӣ-таҳқиқотӣ оид ба рушди мавқеи шахрвандии наврасону ҷавонон дар заминаи осорхонаҳои мактабӣ” ном дошта, ба таҳлилу баррасии натиҷаҳои таҳқиқоти педагогӣ дар самти рушди мавқеи шахрвандии наврасону ҷавонон зимни осорхонаҳои мактабӣ бахшида шудааст.

Муаллиф диққати асосиро ба корҳои илмию таҳқиқотии олимони кишвар ва хориҷи он оид ба масъалаи мазкур равона карда, қайд кардааст, ки осорхонашиносӣ ҳамчун унсури тарбияи иҷтимоӣ дар раванди таърих ва мутобиқшавии хонандагон ба ҳаёти иҷтимоӣ дар ҷаҳорҷӯбаи ташаккули мавқеи шахрвандӣ ва худшиносии миллӣ хусусиятҳои хоси худро дорад. Аксарияти давлатҳои бузурги ҷаҳонӣ кори осорхонашиносиро хеле хуб ба роҳ мондаанд. Дар кишвари мо барои расидан ба ҳадафҳои волои мавриди назар корҳо дар пеш аст ва дар ин росто Ҳиммат ва азамати зиёде зарур аст.

Бояд қайд кард, ки мазмуни таҳқиқоти диссертатсионӣ бо соҳаи зерини шиносномаи ихтисоси 13.00.05 – Назария, методика ва ташкили фаъолияти фарҳангӣ-иҷтимоӣ (13.00.05.03 – Педагогикаи иҷтимоӣ ва худшиносӣ) пурра мувофиқат мекунад.

Кори илмию таҳқиқотии унвонҷӯйро ба инобат гирифта, андешаҳои хешро дар хусуси боз ҳам беҳтар гардидани мазмуну муҳтаво ва мурағатҳои он баён менамоем:

1. Хуб мешуд, агар диссертант тавсияҳои хешро барои омӯзгорон, волидон, мутахассисони соҳаи маориф доир ба ташаккули мавқеи шахрвандӣ дар тарбияи хонандагон дар заминаи осорхонаҳои мактабӣ дар шакли дастури методӣ пешниҳод намояд.

2. Роҳу усулҳои ташаккули мавқеи шахрвандӣ дар тарбияи хонандагон мушаххас нишон дода мешуд, беҳтар мебуд.

3. Дар қори таҳқиқоти баъзе ғалатҳои имлоӣ, грамматикӣ ва техникӣ роҳ ёфтаанд, ки ислоҳи онро зарур мешуморем.

Хулоса, автореферати диссертатсияи Абдулов Ҷамолӣддин Мухрудинович дар мавзӯи «Ташаккули мавқеи шахрвандӣ дар тарбияи хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ дар заминаи осорхонаҳои мактабӣ» ба талаботи Низомномаи ҚОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Тартиби додани дараҷаи илмӣ (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267) ва Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсияҳо барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD)-доктор аз рӯи ихтисос, номзоди илм ва доктори илм, авторефератҳо ва мақолаҳои илмӣ чопшуда доир ба мавзӯи диссертатсия ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.05 – Назария, методика ва ташкили фаъолияти фарҳангӣ-ичтимоӣ (13.00.05.03 – Педагогикаи иҷтимоӣ ва худшиносӣ) мебошад.

Доктори илмҳои педагогӣ, профессор,
муdiri кафедраи педагогикаи
умумидонишгоҳии

Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

 Мирализода А. М.

Маълумот барои тамос:

734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 17,
Телефон: 918 82 23 40.

Имзои А.М. Миралізодаро тасдиқ менамоям.
Сардори раёсати кадрҳо ва
корҳои махсуси ДМТ

Тавқиев Э.Ш.

18.09.24